

FM: Budžeta deficīts pērn bijis plānotajā līmenī

Publicēts: 31.01.2018.

Kaut arī vēl nav pieejami visi dati, lai novērtētu vispārējās valdības budžeta izpildi 2015. gadā, taču jau pašreizējais Finanšu ministrijas novērtējums ļauj secināt, ka deficīta līmenis pērn bijis likumā "Par valsts budžetu 2015. gadam" plānotajā apmērā, nepārsniedzot 1,0% no iekšzemes kopprodukta (IKP). Neskatoties uz vājo izaugsmi 2015. gada sākumā un līdz ar to nelielu pesimismu attiecībā uz izaugsmi gadā kopumā, pagājušā gada laikā izaugsme uzņēma apgriezienus, un IKP pieauga par 2,8%, kas arī bija pamatā vispārējās valdības budžeta prognožu izstrādāšanā.

Oficiālie dati par vispārējās valdības budžeta deficīta līmeni 2015. gadā būs zināmi šā gada aprīlī, kad Centrālā statistikas pārvalde sagatavos un iesniegs Eurostat vispārējās valdības budžeta deficīta un parāda notifikāciju. Tad būs pabeigti aprēķini par visiem vispārējās valdības sektora darījumiem, tai skaitā par vispārējās valdības komercsabiedrību darbības rezultātiem, kā arī kopbudžeta uzkrātajām īstermiņa saistībām un prasībām. Ja šo rādītāju rezultāti būs labāki kā prognozēts, deficīta līmenis varētu būt pat zemāks.

Atbilstoši iepriekš prognozētajam, konsolidētā kopbudžeta pārpalikums decembrī samazinājās, un gadā kopumā izveidojās deficīts 372,3 miljonu eiro apmērā, no kuriem valsts budžeta deficīts bija 346,8 miljoni eiro, savukārt pašvaldību budžetos deficīts - vien 25,5 miljoni eiro.

Ekonomiskā izaugsme atbilstoši sākotnējai prognozei un sekmīgi nodokļu administrēšanas pasākumi noteica nodokļu ieņēmumus atbilstoši plānotajam līmenim. Kopbudžeta nodokļu ieņēmumi 2015. gadā bija 7,0 miljardi eiro jeb 100,3% no sākotnējā plāna. Zīmīgi, ka tie sastādīja 28,2% no prognozētā IKP, kas ir augstākais nodokļu ieņēmumu līmenis pēdējo gadu laikā. Ekonomikas attīstība, nodokļu politikas izmaiņas un nodokļu administrēšanas pasākumu uzlabošana pērn sekmēja nodokļu ieņēmumu pieaugumu par 326,4 miljoniem eiro jeb 4,9%, salīdzinot ar 2014. gadu. Jāatzīmē, ka tas bija augstāks nekā 2014. gadā (4,7%), bet zemāks kā pēckrīzes gados novērotais pieaugums, kas, piemēram, 2011. gadā sasniedza pat 14,0%.

Vērtējot nodokļu ieņēmumu izpildi pa nodokļu veidiem, jāsecina, ka pieaugums bija vērojams visu nodokļu ieņēmumos, bet visstraujāk – akcīzes nodokļa, sociālās apdrošināšanas iemaksu un uzņēmumu ienākuma nodokļa ieņēmumos. Savukārt nodokļu izpilde pret plānu bija atšķirīga pa nodokļu veidiem. Vislabāk ir pildījušies ieņēmumi no akcīzes nodokļa, kas bija par 27,1 miljonu eiro jeb 3,5% vairāk nekā plānots, galvenokārt lielāka naftas produktu patēriņa dēļ. Tāpat nodarbināto ienākumu pieaugums nodrošināja iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumus virs plāna 20,6 miljonu eiro jeb 1,5% apmērā. Turpretī pievienotās vērtības nodokļa ieņēmumi, līdzīgi kā iepriekšējos mēnešos, arī gadā kopumā nesasniedza plānoto līmeni par 32,8 miljoniem eiro un tie bija 98,3% no plāna, ko pamatā noteica iepriekš plānoti, bet neieviesti ēnu ekonomikas apkarošana pasākumi. Ļoti laba izpilde bija ieņēmumos no nekustamā īpašuma nodokļa, kas tika saņemti par 5,8 miljoniem eiro jeb 3,1% vairāk, salīdzinot ar 2014. gadu.

Salīdzinājumā ar sākotnējo plānu kopbudžeta kopējie izdevumi bija tuvu plānotajam līmenim, taču situācija pa budžetiem bija atšķirīga. Īpaši jāatzīmē, ka valsts pamatbudžetā izdevumi visās pozīcijās bija zemāki, izņemot kapitālos izdevumus, procentu izdevumus un transfertus citiem budžetiem. Ietaupījums bija izdevumos, kas plānoti valsts funkciju nodrošināšanai, bet nav paredzēti Eiropas Savienības (ES) fondu projektu realizēšanai. Piemēram, iemaksas ES budžetā bija par 39,7 miljoniem eiro zemākas. Tāpat ietaupījums bija atalgojuma izmaksai un ministriju tēriņiem preču un pakalpojumu apmaksai, kopumā veidojot ap 50 miljoniem eiro. Bez tam jāatzīmē, ka aizvadītā gada laikā daļa no ietaupījumiem līdzekļiem Latvijas prezidentūras ES Padomē nodrošināšanai tika pārdalīta veselības jomai – ārstniecības iestāžu ņemto valsts galvoto aizdevumu atmaksai, Satiksmes ministrijas pārraudzībā esošajai jomai - autoceļu uzturēšanai un citām nozarēm.

Savukārt valsts speciālā budžeta izdevumi pārsniedza sākotnēji plānotos, jo tika piešķirts papildu nepieciešamais finansējums sociālajiem pabalstiem. Tāpat arī pašvaldību budžetu un atvasināto publisko personu budžetu izdevumi pārsniedza sākotnējo plānu

gan kārtējo izdevumu dēļ, gan augstāku ES fondu izdevumu dēļ investīciju projektu īstenošanai.

Kopbudžeta izdevumos pagājušajā gadā, salīdzinot ar gadu iepriekš, bija vērojams pieaugums 3,0% apmērā, taču tas bija mērenāks salīdzinājumā ar izmaiņām ieņēmumos. Līdzīgi kā Finanšu ministrija jau iepriekš skaidroja, pērn būtisks pieaugums bija izdevumiem sociālajiem pabalstiem, kas palielinājās par 141,5 miljoniem eiro jeb 5,8%. Šo izdevumu pieaugums skaidrojams ar grozījumiem likumdošanā, atceļot vairāku sociālās apdrošināšanas pabalstu "griestus", kā rezultātā pieauga pabalstu vidējie apmēri mēnesī. Tāpat palielinājās arī pabalsta saņēmēju skaits, īpaši bērnu kopšanas, slimības un bezdarba gadījumā. Iepriekšminēto faktoru ietekmē 2015. gada novembrī Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisija akceptēja papildu līdzekļu piešķiršanu sociālo pabalstu izmaksai.

Izdevumu pieaugums par 92,4 miljoniem eiro jeb 6,4% bija vērojams sabiedriskajā sektorā nodarbināto atalgojuma izmaksai. Valsts budžetā pieaugums bija 33,5 miljoni eiro jeb 4,6%, savukārt pašvaldību budžetos tas bija straujāks – 58,9 miljoni eiro jeb 8,3%. Šo izdevumu izmaiņas pamatā noteica minimālās darba algas palielināšana no pagājušā gada sākuma, kā arī papildu izdevumi Latvijas prezidentūras nodrošināšanā iesaistītajiem darbiniekiem.

Jāatzīmē, ka pieaugumu kopbudžeta izdevumos pamatkapitāla veidošanai par 42,8 miljoniem eiro jeb 4,9% noteica valsts budžeta izdevumu kāpums autoceļu tīkla uzturēšanai un attīstīšanai, ēku būvniecībai un rekonstrukcijai, tajā skaitā Rīgas pils rekonstrukcijai un restaurācijai, kā arī kāpums 2014.-2020. gada plānošanas perioda ES fondu investīciju projektu sekmīgai uzsākšanai, vienlaikus, noslēdzoties 2007.-2013. gada plānošanas periodam, intensīvāka ES fondu finansējuma investēšana valsts galveno autoceļu seguma pārbūvei un infrastruktūras uzlabošanai izglītības jomā, piemēram, Latvijas Universitātes Akadēmiskā centra būvniecība. Savukārt pašvaldību budžetos izdevumi pamatkapitāla veidošanai pērn bija zemāki nekā 2014. gadā mazāku izdevumu ES fondu projektu īstenošanai dēļ, kas tādējādi noteica zemāku kopējo deficītu pašvaldību budžetos nekā iepriekšējos gadus.

<https://www.fm.gov.lv/lv/fm-budzeta-deficits-pern-bijis-planotaja-limeni>